Gemeente Amsterdam

Parkeervrije Herengracht

Aan	Micha Mos , lid Dagelijks Bestuur Stadsdeel Centrum
Van	Bas Wouwenaar, V&OR , b.wouwenaar@amsterdam.nl
Kopie aan	Jeroen van Straten, Arjen Hoogeveen, Henk Visser
Datum	3 mei 2022

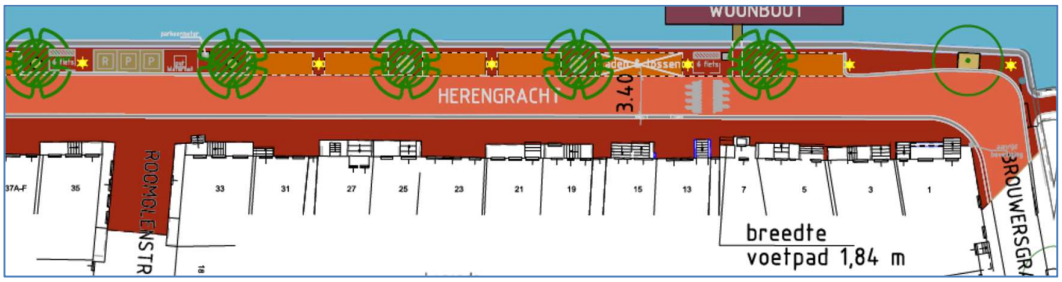
Samenvatting

In de omgeving van het project Herengracht 1-103 is een buurtpeiling gedaan over het al dan niet parkeervrij inrichten van de gracht na het herstel van de kademuur. Op basis van de uitkomsten van deze peiling is het dagelijks bestuur voornemens om een gewijzigd, parkeervrij ontwerp voor te leggen aan de buurt.

Project Herengracht 1-103

Vanwege de slechte staat van de kademuur is dit deel vanaf het voorjaar van 2019 afgesloten voor autoverkeer. Inmiddels is gestart met de vervanging van de kademuur. Vanuit de buurt ontvangen we de vraag of het mogelijk is dat deze kade ook in de toekomst parkeervrij kan worden ingericht. Daarbij wordt ook verwezen naar de modeluitwerkingen van het inspiratiedocument 'parkeervrije hoofdgracht'.

In juli 2019 is het ontwerp voor de maaiveldinrichting na inspraak met de buurt vastgesteld. Het vastgestelde ontwerp gaat uit van het standaard grachtenprofiel met een rijbaan voor auto's en fietsers, een stoep langs de gevel en langs het water een strook met bomen, 23 langsparkeerplaatsen en één laad- en losplek.

Figuur 1: uitsnede uit het in 2019 vastgestelde definitieve ontwerp met 23 langsparkeervakken

Het vervangen van het constructieve deel van de walmuur duurt naar verwachting ongeveer anderhalf jaar (5 maanden voor het aanbrengen van stalen damwanden en 13 maanden voor de nieuwe walmuurconstructie). Daarna worden werkzaamheden aan kabels en leidingen uitgevoerd en ten slotte de aanleg van de nieuwe bestrating en de bomen.

Planning Walmuurvernieuwing Herengracht	
Voorjaar 2019:	*gracht wordt uit voorzorg afgesloten voor autoverkeer*
Juli 2019:	*definitief ontwerp herinrichting wordt vastgesteld*
Begin 2020:	*vervanging oude gasleidingen*
Maart 2021:	*de bomen worden gekapt*
Eind 2021:	*start uitvoering walmuurvernieuwing*
Maart 2023:	*verwachte start uitvoering kabels en leidingen en herinrichting straatwerk*

Een wijziging van het ontwerp voor de straatinrichting kan volgens de planning van de aannemer uiterlijk tot 1 juli 2022 worden doorgevoerd. Rekening houdend met de technische uitwerking moet een eventueel gewijzigd definitief ontwerp uiterlijk rond 1 juni 2022 worden vastgesteld door het dagelijks bestuur.

Parkervrije gracht

In maart 2021 is het inspiratiedocument 'parkeervrije hoofdgracht' opgeleverd. Het document schetst een visie op een parkeervrije gracht in de binnenstad, waarbij ruimte is voor nieuwe impulsen:
- Impuls voor de kwaliteit van het werelderfgoed
- Impuls voor de leefbaarheid van de binnenstad
- Impuls voor de vergroening van de stad
- Impuls voor een geordende ondergrond
- Impuls voor transport over water

Het inspiratiedocument is over het algemeen positief ontvangen in de gemeenteraad. Ook verschillende bewoners en ondernemers(-verenigingen) hebben positief gereageerd op de ambities die worden nagestreefd.

Figuur 2 Impressies van de drie hoofdmodellen in het inspiratiedocument 'parkeervrije hoofdgracht'

In september is een eerste verkenning uitgevoerd naar mogelijkheden om een start te maken met een parkeervrij rak. Bij die verkenning kwam de Herengracht naar voren, vanwege de tijdelijke (maar langdurige) autovrije situatie. Maar ook omdat vanuit de buurt verschillende signalen kwamen dat het wenselijk zou kunnen zijn om dit rak blijvend parkeervrij of autoluw in te richten.

Signalen uit de buurt

Verschillende bewoners en ondernemers van de Herengracht en omgeving geven aan dat zij de tijdelijke, maar langdurige autovrije situatie plezierig vinden. Dit komt vooral naar voren in persoonlijke contacten met de gebiedsmakelaar en de omgevingsmanager van het project. Daarnaast is er sinds oktober 2021 een klankbordgroep met vertegenwoordigers van verschillende comités van bewoners (en ondernemers) in het kader van de gebiedsgerichte 'aanpak westelijke grachtengordel' (ten noorden van de Raadhuisstraat).

De relatieve rust en ruimte om te wandelen en te verblijven worden door veel mensen gewaardeerd. In de reacties wordt regelmatig verwezen naar het inspiratiedocument 'parkeervrije hoofdgracht'. Ook valt op dat er – ondanks de hoge parkeerdruk - geen duidelijke signalen zijn dat de overlast is toegenomen door de opgeheven parkeerplaatsen. Overigens ervaart de buurt wel een hoge parkeerdruk. Vanuit de buurt krijgen we de vraag of het mogelijk is om dit rak een permanente parkeervrije inrichting te geven.

Op basis van deze signalen is besloten om een buurtpeiling uit te voeren om de ideeën en wensen in kaart te brengen. Op basis van deze buurtpeiling kan worden besloten om al dan niet het ontwerp voor de openbare ruimte uit 2019 te herzien.

Buurtgesprek en buurtpeiling
In de periode van 13-27 april 2022 is een digitale buurtpeiling gehouden in de omgeving van Herengracht 1-103. De peiling was te benaderen via de website van het project: www.amsterdam.nl/kademuurherengracht. Voorafgaand aan de buurtpeiling is op 12 april een buurtgesprek georganiseerd. Tijdens de avond zijn er drie gesprekstafels georganiseerd, waarvan de opbrengsten zijn vastgelegd in een verslag (zie bijlage).

Voor de buurtpeiling en het buurtgesprek zijn circa 800 adressen uitgenodigd op het 'eiland' Herengracht, Brouwersgracht, Blauwburgwal, Singel, Langestraat en de overzijde van Herengracht 1-103.

Figuur 3 Verspreidingsgebied uitnodiging buurtgesprek en buurtpeiling

Dit gebied is gekozen om tenminste de direct belanghebbenden te benaderen. Daarbij moet worden opgemerkt dat een parkeervrije inrichting van Herengracht 1-103 mogelijk zal leiden tot een toename van de parkeerdruk in de omliggende gebieden.

Resultaten buurtpeiling

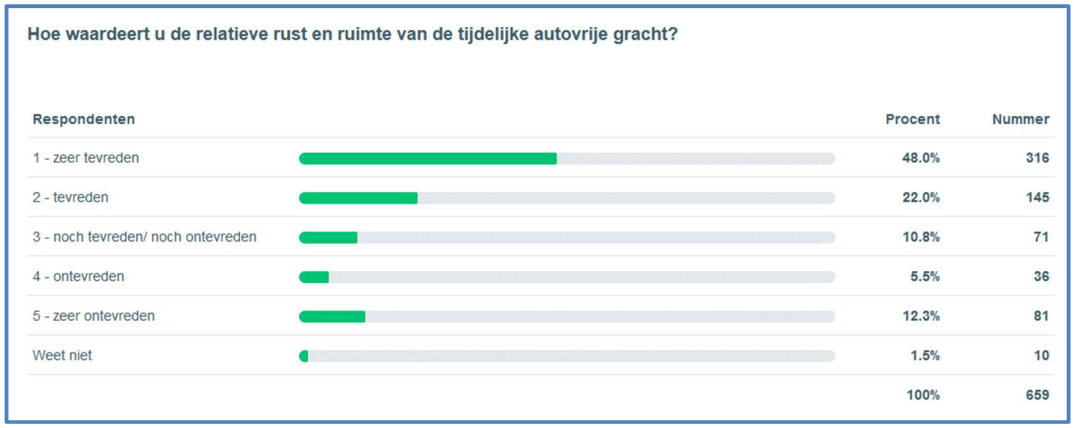
In de buurtpeiling zijn drie vragen gesteld:

1. Hoe waardeert u de rust en ruimte van de tijdelijke autovrije gracht?
2. Welke indeling van de gracht spreekt u het meeste aan?
3. Wilt u ook in de toekomst een meer autoluwe/parkeervrije Herengracht 1-103?

Daarnaast was er de mogelijkheid om een antwoord te geven op de open vraag:

4. Wat vindt u belangrijk voor een leefbare gracht?

In totaal is de peiling 593 keer compleet en 90 keer gedeeltelijk ingevuld. Volgens de peiling is 68% voorstander van een parkeervrije gracht en 32% voor het (behouden van het) huidige ontwerp met 23 parkeerplaatsen en één laad- en losplaats (in de buurtpeiling wordt gesproken over 24 parkeerplaatsen inclusief de laad- en losplaats).

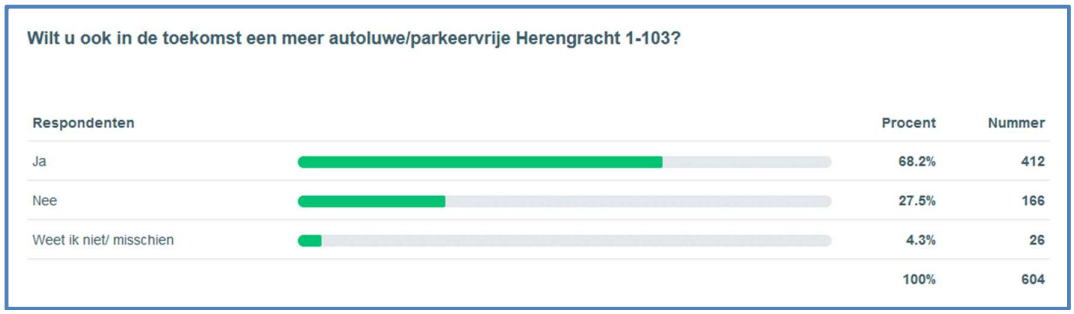
Hoe waardeert u de relatieve rust en ruimte van de tijdelijke autovrije gracht?

Respondenten	Procent	Nummer
1 - zeer tevreden	48.0%	316
2 - tevreden	22.0%	145
3 - noch tevreden/ noch ontevreden	10.8%	71
4 - ontevreden	5.5%	36
5 - zeer ontevreden	12.3%	81
Weet niet	1.5%	10
	100%	659

Welke indeling van de gracht spreekt u het meeste aan?

Respondenten	Gemiddeld	Nummer
Het huidige ontwerp met 24 parkeerplaatsen	31.78	604
Een parkeervrije gracht met meer groen en leefbare openbare ruimte	68.22	604
		604

Wilt u ook in de toekomst een meer autoluwe/parkeervrije Herengracht 1-103?

Respondenten	Procent	Nummer
Ja	68.2%	412
Nee	27.5%	166
Weet ik niet/ misschien	4.3%	26
	100%	604

De antwoorden op de open vraag 'Wat vindt u belangrijk voor een leefbare gracht?' zijn zeer divers. Veel mensen (zowel voor- als tegenstanders van een parkeervrije gracht) geven aan last te hebben van parkeerdruk en onnodig of ongewenst verkeer in de wijk. Ook maken mensen zich zorgen over overlast (geluid, vervuiling, et cetera) als er meer verblijfsruimte komt.

Parkeren
Het team ruimteregie adviseert over de mogelijkheden om parkeerplaatsen op te heffen. Het instrument dat daarvoor wordt gebruikt is de parkeermonitor, waarin meerjarig vooruit wordt gekeken naar de parkeerbalans in de verschillende buurten van de stad. In deze wijk is de parkeerbalans negatief. Wanneer de 23 parkeerplaatsen van het ontwerp uit 2019 niet terug komen, heeft dit consequenties voor de mogelijkheden om in de toekomst parkeerplaatsen op te heffen in andere delen van de buurt.

Het rak Herengracht 1-103 ligt in de OIS buurt Langestraat (AC01). De parkeerdruk is volgens de laatste meting (Q1 2021) 81%. Hoewel dit lager is dan de grens van 90%, leidt het niet terugbrengen van de 23 parkeerplaatsen in combinatie met de verschillende plannen in de buurt in de toekomst tot een negatieve parkeerbalans. De parkeerdruk neemt dan toe tot meer dan 90%. Dit resulteert in parkeeroverlast zoals foutparkeren en toenemend zoekverkeer.

Ontwikkelingen waar de parkeermonitor van uit gaan zijn:
- In 2022 zijn er door het Programma Bruggen en Kademuren al meer dan 80 parkeerplekken opgeheven
- In 2024 zal de fietsroute Spuistraat 100 parkeerplaatsen kosten
- In 2025 wordt onder andere rekening gehouden met een claim van 28 parkeerplaatsen

Voor andere doeleinden zoals deelmobiliteit is het moeilijk of onmogelijk om binnen de bestaande uitgangspunten nog ruimte te vinden.

Ook in de aangrenzende gebieden Haarlemmerbuurt Oost (AA06), Hemelrijk (AD02), Spuistraat Noord (AD04), Leliegrachtbuurt (AC02) is geen ruimte. Deze zijn in 2024- 2025 alle vier negatief (er zijn dan meer ophefplannen dan ophefruimte). Het hele vergunningengebied Centrum 2-c (tussen Spoor, Damrak, Raadhuisstraat en Prinsengracht) staat onder druk. De parkeerbalans wordt met de jaren negatiever en leidt met de huidige plannen (en volgens de bestaande uitgangspunten) tot een tekort van meer dan 150 parkeerplekken in 2025. Daarom is vorig jaar door het College al ingestemd met een extra verlaging van het vergunningenplafond in de deelvergunningengebieden van Centrum 2. Uiterlijk 1 juli zal een concrete uitwerking van dit voorstel aan het College worden voorgelegd.

Advies Expertiseteam Openbare Ruimte en Mobiliteit (OR&M)
Het Expertiseteam (en Toetsteam) OR&M geeft een integraal advies dat meegenomen moet worden in de besluitvorming over het voorstel om het rak Herengracht 1-103 parkeervrij in te richten. Bij dit project is sprake van elkaar tegensprekende ambities, namelijk het belang van een kwaliteitsimpuls in de openbare ruimte enerzijds en het belang van een kloppende parkeerbalans anderzijds. Het expertiseteam weegt integraal de belangen en toetst of een project of voorstel voldoet aan het beleid of de gestelde kaders.

Voor dit project geeft het Expertiseteam OR&M het volgende advies:

- Aan de batenkant zien we voldoende reden het ontwerp van Herengracht 1-103 te heroverwegen en te pleiten voor een parkeervrij ontwerp. De transitie waarin we als stad zitten, vraagt om meer flexibiliteit in de openbare ruimte en om meer ruimte voor andere vormen van gebruik, zoals groen, ontmoetingsruimte en voorzieningen. Bovendien betreft het hier Unesco werelderfgoed. In het Inspiratiedocument Parkeervrije Hoofdgracht is daarover opgenomen dat de geparkeerde auto een stevige impact heeft op de (visuele) kwaliteit van de grachtengordel.
- Tegelijkertijd zien we dat de transitie nu stap voor stap gaat en dat echt grote keuzes vooruit worden geschoven. Zeker in de westelijke grachtengordel en de aangrenzende Jordaan zijn de grenzen van het huidige beleidsinstrumentarium bereikt. De parkeerdruk is hoog tot zeer hoog en de overlast van foutgeparkeerde auto's en zoekverkeer neemt steeds meer toe. Verwacht mag worden dat bij een succesvolle uitvoering van een parkeervrij rak Herengracht 1-103 meer bewoners zullen pleiten voor een dergelijke inrichting. Gezien de stevig negatieve parkeerbalans in deze buurt adviseren we op korte termijn sowieso aanvullende maatregelen, zoals een extra verlaging van het vergunningplafond die uiterlijk 1 juli aan het College wordt voorgelegd. Voor het verder uitrollen van een parkeerprij profiel op de grachten zouden nog stevigere maatregelen nodig zijn zoals veel duurdere parkeervergunningen, een stop op het uitgeven van nieuwe parkeervergunningen of mogelijk zelfs het intrekken van bestaande parkeervergunningen. Hierover zal de gemeenteraad moeten besluiten. Daarom adviseren wij om bij de uitvoering dit eerlijke verhaal ook te vertellen en hierover het gesprek aan te gaan met de gemeenteraad en met bewoners en ondernemers.

Gehandicaptenparkeerplaatsen
Op dit deel van de gracht is volgens het oude ontwerp één gehandicaptenparkeerplaats op kenteken aanwezig. Gehandicaptenparkeerplaatsen krijgen ook in een gewijzigd parkeervrij ontwerp een plaats. Mogelijk worden in de toekomst meer van dit soort plaatsen aangelegd, omdat de gemeente verplicht is deze te realiseren als daarvoor een rechtsgeldige aanvraag wordt gedaan.

Conclusie
In de buurtpeiling spreekt een meerderheid zich uit voor een parkeervije inrichting van het rak Herengracht 1-103. In de projectplanning is het mogelijk om uiterlijk rond 1 juni 2022 een gewijzigd Definitief Ontwerp voor de herinrichting vast te stellen.

Hoewel de parkeerdruk in het hele gebied erg hoog is (en de parkeerbalans volgens de parkeermonitor van team Ruimteregie negatief), adviseert het Expertiseteam OR&M positief over deze ontwikkeling. Belangrijke overwegingen voor dit advies zijn de kwaliteitsimpuls voor de openbare ruimte en de kans die er nu ligt om een stap naar een parkeervrije inrichting te zetten. Ook speelt mee dat de parkeerplaatsen op straat in de praktijk al zijn opgeheven.

Het op korte termijn extra verlagen van het vergunningplafond is een belangrijke stap voor de parkeerbalans in het gebied. Hiervoor wordt uiterlijk 1 juli en concreet voorstel aan het College voorgelegd. Bij het verder uitrollen van een parkeervrij profiel op de grachten zijn nog stevigere maatregelen nodig. Het is daarom belangrijk om te zoeken naar oplossingen voor een realistische parkeerbalans in overleg met de gemeenteraad, bewoners en ondernemers.